

राष्ट्रीय बातम्या

EPFO नियामक मंडळाची पुनर्रचना

- केंद्र सरकारने इंडियन नॅशनल ट्रेड युनियन काँग्रेस (INTUC), ऑल इंडिया ट्रेड युनियन काँग्रेस (AITUC) आणि ऑल इंडिया युनायटेड ट्रेड युनियन सेंटरच्या (AIUTUC) प्रतिनिधींना पॅनेलमधून वगळून कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी संघटनेच्या (EPFO) केंद्रीय विश्वस्त मंडळाची (CBT) पुनर्रचना केली..

EPFO बद्दल

- कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी संघटना (EPFO) ची स्थापना भारतीय संसदेच्या कायद्याद्वारे करण्यात आली.
- भारतात काम करणाऱ्या कामगारांना सामाजिक सुरक्षा प्रदान करण्याचे उद्दिष्ट आहे.
- कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी आणि विविध तरतूद कायदा, 1952 द्वारे तो अंमलात आला.
- EPFO हे भारत सरकारच्या श्रम आणि रोजगार मंत्रालयाच्या नियंत्रणाखाली येते.

ICMR ने सध्याच्या राष्ट्रीय आवश्यक निदान यादीत सुधारणा करण्यास सुरुवात केली आहे

- इंडियन कौन्सिल ऑफ मेडिकल रिसर्च (ICMR) ने सध्याची राष्ट्रीय आवश्यक निदान यादी (NEDL) सुधारण्याची प्रक्रिया सुरू केली आहे.
- NEDL आवश्यक आणि सर्वात मूलभूत चाचण्यांची यादी करते ज्या देशातील आरोग्य सेवा सुविधांच्या विविध स्तरांवर उपलब्ध असाव्यात, ज्यात गाव पातळीवर, उप-आरोग्य केंद्रे, आरोग्य आणि निरोगीपणा केंद्रे आणि प्राथमिक आरोग्य केंद्रे यांचा समावेश आहे.
- ICMR ने अत्यावश्यक निदान चाचण्या परिभाषित केल्या आहेत ज्या लोकसंख्येच्या प्राधान्य आरोग्य सेवेच्या गरजा पूर्ण करतात आणि रोगाचा प्रादुर्भाव आणि सार्वजनिक आरोग्य प्रासंगिकता, परिणामकारकता आणि अचूकतेचा पुरावा आणि तुलनात्मक खर्च-प्रभावशीलता लक्षात घेऊन निवडल्या जातात.

ICMR बद्दल

- इंडियन कौन्सिल ऑफ मेडिकल रिसर्च (ICMR) ही बायोमेडिकल संशोधनाची निर्मिती, समन्वय आणि प्रोत्साहन यासाठी भारतातील सर्वोच्च संस्था आहे.
- संस्थेच्या फायद्यासाठी वैद्यकीय संशोधन आयोजित करणे, समन्वय साधणे आणि अंमलबजावणी करणे हे

त्याचे आदेश आहे; वैद्यकीय नवकल्पनांचे उत्पादन/प्रक्रियेमध्ये भाषांतर करणे आणि सार्वजनिक आरोग्य प्रणालीमध्ये त्यांचा परिचय करून देणे.

- भारत सरकारच्या आरोग्य संशोधन विभाग, आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालयामार्फत याला निधी दिला जातो.

'अल्पसंख्याकांना' संस्था उघडण्याचा अधिकार

- संविधानाच्या कलम 30(1) नुसार धार्मिक आणि भाषिक अल्पसंख्याकांना त्यांच्या स्वतःच्या शैक्षणिक संस्था स्थापन करण्याचा आणि त्यांचा कारभार चालवण्याचा जो अधिकार देण्यात आला आहे, तो त्यांचा "धिकार" करण्याचा हेतू नव्हता असे निरीक्षण सर्वोच्च न्यायालयाने नोंदवले.

महत्त्वाचे मुद्दे

- एखाद्या शैक्षणिक संस्थेचे अल्पसंख्याक चारित्र्य नष्ट होत नाही, जर एखाद्या विशिष्ट अल्पसंख्याक समुदायाशी संबंधित असलेल्या संस्थाचालकांनी बहुसंख्य गटासह इतर समाजातील प्रशासकांना संस्था चालविण्यासाठी निवडले.
- कलम 30 नुसार अल्पसंख्याक शैक्षणिक संस्थेचा कारभार फक्त त्या समुदायाच्या सदस्यांनीच करावा असा आदेश नाही.
- तरतुदी अल्पसंख्याकांना संस्थेचे प्रशासक निवडण्याचा विवेक प्रदान करते.

महाराष्ट्र राज्य बातम्या

भारतीय सैन्य दिन

- दरवर्षी 15 जानेवारी रोजी भारत सैन्य दिन साजरा करतो, हा दिवस आपल्या देशाचे रक्षण करणाऱ्या शूर पुरुष आणि महिलांच्या समर्पण आणि बलिदानाचा सन्मान करण्यासाठी केला जातो.
- हा दिवस 15 जानेवारी 1949 रोजी लेफ्टनंट जनरल कोडंदेरा एम. करिअप्पा यांनी भारतीय लष्कराचे पहिले भारतीय कमांडर-इन-चीफ म्हणून कार्यभार स्वीकारल्याच्या ऐतिहासिक घटनेचे प्रतीक आहे.
- हा दिवस देशभक्ती, धैर्य आणि लवचिकता या मूल्यांचे प्रदर्शन करून तरुण लोकांसाठी प्रेरणा स्त्रोत आहे.
- 2024 मध्ये भारतीय लष्कर दिनाची थीम "राष्ट्राच्या सेवेत" ही असेल.

नवी मुंबई आंतरराष्ट्रीय विमानतळ मार्च 2025 पर्यंत कार्यान्वित होईल

- केंद्रीय नागरी विमान वाहतूक मंत्री ज्योतिरादित्य सिंधिया यांनी सांगितले की, नवी मुंबई आंतरराष्ट्रीय विमानतळ मार्च 2025 पर्यंत व्यावसायिकरित्या कार्यान्वित होणार आहे.
- या मेगा-प्रोजेक्टने छत्रपती शिवाजी महाराज आंतरराष्ट्रीय विमानतळ (CSMIA) वरील गर्दी कमी करण्याचे आणि या भागातील प्रवासाचा कायापालट करण्याचे आश्वासन दिले आहे.
- विस्तृत पावसाचे पाणी साठवण, सौर उर्जा आणि शाश्वत पद्धतींसह भारतातील पहिले हरित विमानतळ होण्याचेही ते लक्ष्य आहे.

ह्युंदाई पुण्यातील तळेगाव परिसरात 7,000 कोटी रुपयांची गुंतवणूक करणार आहे

- दक्षिण कोरियाची ऑटोमोबाईल कंपनी ह्युंदाई मोटर इंडिया पुण्यातील तळेगाव परिसरात तब्बल 7,000 कोटी रुपयांची गुंतवणूक करणार आहे.
- 25 वर्षांहून अधिक काळ तामिळनाडूच्या मूळ तळाच्या पलीकडे हे महत्त्वपूर्ण विस्तार चिन्हांकित करते.
- हे धोरणात्मक पाऊल महाराष्ट्राच्या वाहन उद्योगाला चालना देण्याचे आणि या क्षेत्रासाठी लक्षणीय आर्थिक लाभ निर्माण करण्याचे आश्वासन देते.
- या गुंतवणुकीचा उपयोग तळेगाव येथील निष्क्रिय जनरल मोटर्स प्लांटला पुनरुज्जीवित करण्यासाठी केला जाईल, ज्यामुळे त्याला नवीन जीवन मिळेल.

मेरा युवा भारत मोहिमेचा एक भाग म्हणून पीएमसी आरोग्य जनजागृती मोहिमेचे आयोजन करते

- पुणे महानगरपालिकेच्या (पीएमसी) आरोग्य विभागाने 'मेरा युवा भारत' मोहिमेचा एक भाग म्हणून शहरातील तरुणांसाठी आठवडाभर जनजागृती कार्यक्रम आणि उपक्रमांचे आयोजन केले आहे.
- ही मोहीम राष्ट्रीय युवा दिनानिमित्त शुक्रवारी 12 जानेवारी रोजी सुरू करण्यात आली आणि ती 19 जानेवारी 2024 पर्यंत चालणार आहे.
- मोहिमेदरम्यान 11 लाखांहून अधिक तरुणांपर्यंत पोहोचण्याचे नागरी संस्थेचे लक्ष्य आहे.

मेरा युवा भारत (MY भारत)

- मेरा युवा भारत (MY भारत) हा भारत सरकारने ऑक्टोबर 2023 मध्ये सुरू केलेला एक उपक्रम आहे
- देशाच्या तरुणांना (15-29 वर्षे वयोगटातील) सक्षम बनवणे आणि त्यांना गुंतवून ठेवणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.
- हे "फिजिटल प्लॅटफॉर्म" ची कल्पना करते, भौतिक आणि डिजिटल क्रियाकलापांचे मिश्रण खालील बाबींसाठी:
  1. न्याय्य संधी उपलब्ध करून देणे
  2. कौशल्य विकास सुलभ करणे
  3. सामाजिक जबाबदारीचा प्रचार करणे
  4. राष्ट्रीय अभिमानाची भावना जोपासणे

राष्ट्रीय स्टार्टअप दिवस

- राष्ट्रीय स्टार्टअप दिवस दरवर्षी 16 जानेवारी रोजी साजरा केला जातो
- हे संपूर्ण देशात नवकल्पना आणि उद्योजकतेची भावना प्रज्वलित करते.

बद्दल:

- हे 2016 मध्ये "स्टार्टअप इंडिया" उपक्रमाच्या शुभारंभाचे स्मरण करते, हा एक महत्त्वाचा कार्यक्रम आहे ज्याचा उद्देश तरुण मनांची भरभराट होण्यासाठी एक दोलायमान इकोसिस्टमला चालना देणे आहे.
- PM मोदींनी 16 जानेवारीला स्टार्टअप इंडियाचा स्थापना दिवस, 2022 मध्ये राष्ट्रीय स्टार्टअप दिवस म्हणून घोषित केला.

अदानी समूह धारावीतील रहिवाशांना 350 चौरस फुटांची घरे देणार आहे

- धारावी पुनर्विकास प्रकल्प प्रायव्हेट लिमिटेड (DRPPL) धारावी फ्लॅट्समध्ये किमान 350 चौरस फूट क्षेत्रफळाच्या स्वतंत्र स्वयंपाकघर आणि शौचालयांसह पात्र निवासी सदनिका देऊ करेल.
- हा अदानी समूह आणि महाराष्ट्र सरकारचा संयुक्त उपक्रम आहे.
- हे नुकसान भरपाईचे क्षेत्र जवळपास 17% मोठे आहे, जे मुंबईतील झोपडपट्टी पुनर्विकास प्रकल्पांमध्ये सर्वाधिक आहे.

मुंबई फेस्टिव्हल 2024 दरम्यान स्टार्टअप चॅलेंज आयोजित केले जाणार आहे

- मुंबई फेस्टिव्हल 2024 दरम्यान मुंबईने स्टार्टअप मुंबई चॅलेंज सादर केले आहे.

- 'फॉरएव्हर प्लॅनेट' नावाचे स्टार्टअप मुंबई चॅलेंज हे सुरुवातीच्या टप्प्यातील स्टार्टअप्सचे पालनपोषण करण्यासाठी दूरदर्शी वचनबद्धतेचे प्रतीक आहे.
- हे टर्बोस्टार्ट आणि युनायटेड नेशन्स इंडिया यांच्या सहकार्याने आहे आणि मुंबईला नाविन्यपूर्ण आणि शाश्वत विकासासाठी जागतिक केंद्र म्हणून स्थान देण्याचे उद्दिष्ट आहे.
- हा उपक्रम पंतप्रधान मोदींच्या मिशन लाइफच्या अनुषंगाने आहे.

भारतीय लष्कराने देवलाली येथे 'टॉपची सराव' फायर पॉवर प्रशिक्षण केले

- देवलाली, महाराष्ट्र येथे आयोजित वार्षिक प्रशिक्षण 'सराव टॉपची' या सरावादरम्यान भारतीय सैन्याने फायर पॉवर आणि अचूकतेचे प्रभावी प्रदर्शन केले.
- या सरावाने सैन्याची क्षमता आणि तत्परता दाखवून विविध शस्त्रे आणि पाळत ठेवणाऱ्या प्लॅटफॉर्मचा एकत्रित वापर दाखवला.

MTHL व्यापाराच्या संधी उघडेल, JNPT साठी गुंतवणूक आकर्षित करेल

- मुंबई ट्रान्स हार्बर लिंकमुळे मालवाहतुकीसाठी लागणारा वेळ कमी होईल, ज्यामुळे JNPT (जवाहरलाल नेहरू पोर्ट अथॉरिटी) ची एकूण कार्यक्षमता वाढेल.
- या बदल्यात, हे अधिक सुव्यवस्थित पुरवठा साखळी तयार करेल, ज्यामुळे ऑपरेशनल खर्च कमी होईल आणि जागतिक स्तरावर बंदराची स्पर्धात्मकता वाढेल.

नवी मुंबई विमानतळ

- पुढील वर्षी नवी मुंबई आंतरराष्ट्रीय विमानतळावर (NMIA) पहिले दोन टप्पे सुरू झाल्यानंतर 10,000 हून अधिक नोकऱ्या निर्माण होण्याची अपेक्षा आहे.
- विमानतळाचे सुमारे 60% बांधकाम पूर्ण झाले आहे, उर्वरित काम 2024 च्या अखेरीस पूर्ण होण्याच्या मार्गावर आहे.

पेंचमध्ये युरेशियन ओटर्स दिसले

- पेंच व्याघ्र प्रकल्पाच्या (पीटीआर) पाण्यात युरेशियन ओटर्सची महाराष्ट्रातील पहिली नोंद सापडली आहे.

- पेंच व्याघ्र प्रकल्प (PTR) आणि वाइल्डलाइफ कॉन्झर्व्हेशन ट्रस्ट (WCT), मुंबई, महाराष्ट्र मधील तज्ञांनी संयुक्तपणे या शोधाचे नेतृत्व केले.
- शोध निरोगी इकोसिस्टमची देखील उपस्थिती दर्शवते.

कोका-कोला इंडिया पीईटी कलेक्शन, रिसायकलिंग उपक्रमासाठी रिलायन्स रिटेलसोबत सामील झाली आहे

- कोका-कोला इंडिया आणि रिलायन्स रिटेल यांनी 'भूल ना जाना, प्लॅस्टिक बॉटल लौटाना' या महत्त्वपूर्ण शाश्वत उपक्रमासाठी सहकार्य केले आहे.
- हे वापरलेल्या पीईटी बाटलीचे संकलन आणि रिव्हर्स व्हेडिंग मशीन्स (RVMs) आणि कलेक्शन बिनद्वारे पुनर्वापरावर लक्ष केंद्रित करते.

आंतरराज्यीय अग्निसुरक्षा प्रशिक्षण केंद्र लवकरच बांधण्यात येणार आहे

- महाराष्ट्रातील नागपूरच्या धर्तीवर हरियाणामध्ये आंतरराज्यीय अग्निसुरक्षा प्रशिक्षण केंद्राची स्थापना करण्यात येणार आहे.
- शिवाय, मानेसर सेक्टर 8 मधील अग्निशमन आणि आपत्कालीन सेवा प्रशिक्षण केंद्रात लवकरच स्वतःचे 90 मीटर-उंच हायड्रॉलिक प्लॅटफॉर्म आणि जिम असेल.

BILINGUAL

ADDAPEDIA

e-Books

NATIONAL |
INTERNATIONAL |
REGIONAL |
STATE SPECIFIC
CURRENT AFFAIRS
CURATED NOTES

IMPORTANT FOR ALL COMPETITIVE EXAMS

इथेनॉल उत्पादनाला चालना देण्यासाठी केंद्राने मोलॅसिसवर 50% निर्यात शुल्क लावले

- उसाचे उपपदार्थ असलेल्या मोलॅसिसवर केंद्र सरकारने 50 टक्के निर्यात शुल्क लावले आहे.
- हा निर्णय 18 जानेवारीपासून लागू होणार आहे.
- चालू हंगामात देशांतर्गत साखर उत्पादनात घट होण्याची शक्यता पाहता हा निर्णय घेण्यात आला आहे.

मुंबई फेस्टिव्हल 2024

- मुंबई फेस्टिव्हलची पहिली आवृत्ती 20 ते 28 जानेवारी 2024 या कालावधीत आयोजित केली जाईल, ज्यामध्ये शहराचा सांस्कृतिक कॅलिडोस्कोप दाखविण्याचा उद्देश आहे.
- एव्हीवन्स युनायटेड ही थीम, सपनो का गेटवे या स्वप्नांच्या शहरात प्रत्येकाचे स्वागत आणि आलिंगन देणारे मेलिंग पॉट म्हणून मुंबईच्या सर्वसमावेशकतेवर भर देते.
- महोत्सवात सांस्कृतिक आणि संगीत कार्यक्रम, खाद्य महोत्सव आणि बरेच काही सादर केले जाईल.

घृष्णेश्वर मंदिर

- केंद्राने छत्रपती संभाजीनगर जिल्ह्यातील घृष्णेश्वर मंदिराचा तीर्थक्षेत्र पुनरुज्जीवन आणि आध्यात्मिक, वारसा संवर्धन मोहीम (PRASHAD) योजनेत समावेश केला आहे, ज्यामुळे संबंधितांमध्ये खळबळ उडाली आहे.
- हे मंदिर 12 ज्योतिर्लिंग मंदिरांपैकी एक आहे.
- या योजनेत समावेश केल्यास विविध आघाड्यांवर धार्मिक पर्यटन समृद्ध होईल.

PRASHAD योजना:

- भारत सरकारने पर्यटन मंत्रालयाच्या अंतर्गत 2014-2015 मध्ये PRASHAD योजना सुरू केली. प्रसाद योजनेचे पूर्ण रूप म्हणजे 'तीर्थक्षेत्र कायाकल्प आणि आध्यात्मिक संवर्धन मोहीम'.
- ही योजना धार्मिक पर्यटन अनुभव समृद्ध करण्यासाठी संपूर्ण भारतातील तीर्थक्षेत्रे विकसित आणि ओळखण्यावर लक्ष केंद्रित करते.
- धार्मिक पर्यटनाचा संपूर्ण अनुभव देण्यासाठी तीर्थक्षेत्रांना प्राधान्याने, नियोजित आणि शाश्वत पद्धतीने एकत्रित करण्याचे उद्दिष्ट आहे.
- देशांतर्गत पर्यटनाची वाढ मोठ्या प्रमाणात तीर्थक्षेत्र पर्यटनावर अवलंबून आहे.
- तीर्थक्षेत्र पर्यटनाच्या संभाव्यतेचा फायदा घेण्यासाठी, सरकारने निवडलेल्या तीर्थक्षेत्रांचा सर्वांगीण विकास आणि इतर भागधारकांच्या सहकार्याची गरज आहे.

- प्रसाद योजनेचे उद्दिष्ट भारतातील धार्मिक पर्यटनाच्या विकासासाठी आणि प्रोत्साहनासाठी मार्ग प्रशस्त करणे आहे.

2023 मध्ये पुण्यातील स्टार्टअप्सच्या निधीत 70% घट झाली आहे

- 2023 मध्ये भारतात नोंदवलेल्या निधीपैकी 3.19 टक्के निधी पुण्याचा होता, तर 2022 मध्ये हा वाटा 4.15 टक्के होता.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- सरकारी आकडेवारीनुसार, पुण्यात 5,900 नोंदणीकृत स्टार्टअप्स आहेत जे देशातील एकूण स्टार्टअपपैकी पाच टक्के आहेत.
- अद्वैत कुर्लेकर, TiE पुणे गव्हर्निंग कौन्सिलचे सदस्य आणि चेअर नर्चर 12.0, म्हणाले की हे पिळणे मुख्यत्वे नैतिकता आणि कॉर्पोरेट गव्हर्नन्सशी संबंधित समस्यांमुळे आहे.
- फंडिंग म्हणजे व्हेंचर कॅपिटल फंड (VC) किंवा एंजल इन्व्हेस्टरने स्टार्टअपमधील गुंतवणूक. हे एकतर कर्ज किंवा इक्विटीच्या बाबतीत असू शकते (जिथे गुंतवणूकदार कंपनीचे शेअर्स खरेदी करतो).

दावोसमध्ये राज्याने ₹3.10 लाख कोटींच्या सामंजस्य करारांवर स्वाक्षरी केली

- महाराष्ट्र राज्य सरकारने दावोस येथील वर्ल्ड इकॉनॉमिक फोरममध्ये भारतीय आणि परदेशी कंपन्यांसोबत ₹3.10 लाख कोटी (\$42.3 अब्ज) पेक्षा जास्त किमतीचे सामंजस्य करार केले आहेत.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- अदानी समूहाने महाराष्ट्रात एक गिगावॅट क्षमतेचे डेटा सेंटर उभारून पुढील 10 वर्षांत ₹50,000 कोटींची गुंतवणूक करण्याचे जाहीर केले आहे.
- परदेशी गुंतवणूकदारांमध्ये एबी इनबेव्ह ही बेल्जियमस्थित मद्यनिर्मिती कंपनी आहे, जी महाराष्ट्रात युनिट स्थापन करणार आहे.
- राज्याने 600 कोटी रुपयांचा करार केला. एबी इनबेव्ह हे बडवाईझर सारख्या लोकप्रिय बिअर ब्रँडसाठी ओळखले जाते.
- शिंदे यांच्या नेतृत्वाखालील सरकारने वाईन इंडस्ट्रियल प्रमोशन स्कीमला पाच वर्षांसाठी पुनरुज्जीवित करण्याचा निर्णय घेतल्यानंतर काही दिवसांनी हा विकास झाला.

INS शिवाजी

- भारतीय नौदल प्रमुखांनी पुण्यातील INS शिवाजी येथे CO2-आधारित AC प्लांटचे उद्घाटन केले.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- ग्लोबल वॉर्मिंग आणि पर्यावरणास हानिकारक वायूंचे उत्सर्जन कमी करण्याच्या सरकारच्या वचनबद्धतेची पूर्तता करण्याच्या दिशेने हे एक मोठे पाऊल आहे.
- नौदल प्रमुखांनी केंद्र सरकारच्या चाचेगिरी विरोधी कायद्याची रूपरेषा सांगताना दलाच्या चाचेगिरीविरोधी कारवायांवर भर दिला.
- "आमच्याकडे हिंद महासागर प्रदेशात दोन ऑपरेशन्स चालू आहेत. एक म्हणजे 2008 पासून सुरू असलेली चाचेगिरी विरोधी ऑपरेशन आहे, ज्यामध्ये एक जहाज सतत तैनात आहे. 2008 पासून चाचेगिरीचा सामना करण्यासाठी सुमारे 108 जहाजे तैनात करण्यात आली आहेत.

भारताला पेंचमध्ये पहिले आंतरराष्ट्रीय डार्क स्काय पार्क मिळाले

- महाराष्ट्रातील पेंच व्याघ्र प्रकल्प हे भारतातील पहिले डार्क स्काय पार्क म्हणून घोषित करण्यात आले आहे.
- हे प्रकाश प्रदूषणाशिवाय रात्रीचे आकाश प्रदान करते.
- अशा प्रकारे, हे खगोलशास्त्र उत्साही आणि पर्यटकांसाठी एक आदर्श आश्रयस्थान आहे.

पीएम मोदींच्या हस्ते महाराष्ट्रातील सोलापूरमध्ये 8 अमृत प्रकल्पांची पायाभरणी

- पीएम मोदींनी महाराष्ट्रातील सोलापूर येथे अनेक विकास प्रकल्पांचे उद्घाटन आणि पायाभरणी केली.
- AMRUT 2.0 ची रचना देशातील सर्व वैधानिक शहरांमधील सर्व घरांना कार्यात्मक नळांद्वारे पाणीपुरवठ्याचे सार्वत्रिक कवरेज आणि सांडपाणी/सेप्टेज व्यवस्थापनाचे कवरेज देण्यासाठी केली आहे.

भारतीय गिधाडाचे दुर्मिळ दृश्य ठाण्यात पाहायला मिळाले

- अनेक वर्षांनंतर पहिल्यांदाच ठाण्याच्या मलंग गडाच्या क्षितिजावर निसर्गतज्ञ सनल संतोष यांना गिधाड दिसले.
- भारतीय गिधाड किंवा लॉग बिल्ड गिधाड (वैज्ञानिक नाव जिप्स इंडिकस) गेल्या दोन दशकांपासून शहरात आढळून आलेले नाही.

ठाणे खाडी पूल-3 वरील मुंबई-वाशी लेन एप्रिलमध्ये सुरू होणार आहे

- ठाणे खाडी पूल-3 चे सध्या सुरू असलेले बांधकाम नवी मुंबई आंतरराष्ट्रीय विमानतळ कार्यान्वित झाल्यानंतर अपेक्षित वाढत्या वाहनांच्या वाहतुकीला सामावून घेण्यासाठी डिझाइन केलेले आहे.
- या प्रकल्पामध्ये सध्याचा ठाणे खाडी पूल-2 चा विस्तार करून आणखी सहा मार्गिका जोडणे समाविष्ट आहे.
- दक्षिण मुंबई ते वाशी कॅरेज या प्रकल्पाच्या 85 टक्क्यांहून अधिक भाग असलेल्या महत्त्वपूर्ण प्रगतीसह महाराष्ट्र राज्य रस्ते विकास महामंडळ (MSRDC) एप्रिल 2024 पर्यंत रस्त्याची एक बाजू उघडण्याची आशा करत आहे.

महाराष्ट्र सरकारने नागपूर मध्यवर्ती कारागृहात ट्रान्सजेंडरसाठी स्वतंत्र बॅरेक मंजूर केले आहेत

- नागपूर मध्यवर्ती कारागृहात ट्रान्सजेंडर कैद्यांसाठी स्वतंत्र बॅरेक बांधण्यासाठी महाराष्ट्र सरकारने 3 कोटी रुपये मंजूर केले आहेत.
- ट्रान्सजेंडर कैद्यांसाठी स्वतंत्र बॅरेक असणारे हे राज्यातील पहिले मध्यवर्ती कारागृह असेल.
- सध्या त्यांना कारागृहात महिला आणि पुरुषांसाठी स्वतंत्र कक्षांमध्ये ठेवण्यात आले आहे.

राष्ट्रीय आरोग्य मेळावा 19 ते 22 जानेवारी दरम्यान होणार आहे

- 19 ते 22 जानेवारी दरम्यान महाराष्ट्राच्या ठाण्यात आयुष मंत्रालयाच्या अंतर्गत 'राष्ट्रीय आरोग्य मेळावा' होणार आहे.
- या कार्यक्रमाची थीम 'सर्वांसाठी आयुर्वेद - जीवनशैली विकारांच्या व्यवस्थापनात नवीन दृष्टीकोन' आहे.
- अनेक रोगांसाठी मोफत रुग्ण तपासणी आणि आयुर्वेदिक सल्ला उपलब्ध असेल
- तसेच नागरिकांना आयुर्वेदिक औषधांचाही सवलतीच्या दरात कार्यक्रमस्थळी लाभ घेता येईल.

अॅडव्हर्टायझिंग स्टॅंडर्ड्स कौन्सिल ऑफ इंडिया (एएससीआय) ग्रीनवॉशिंग विरुद्ध चेतावणी देते

- अॅडव्हर्टायझिंग स्टॅंडर्ड्स कौन्सिल ऑफ इंडिया (एएससीआय) ने खोटे-पर्यावरण दावे टाळण्यासाठी मार्गदर्शक तत्त्वे जारी केली आहेत, ज्यांना ग्रीन वॉशिंग असेही म्हणतात.

- ही मार्गदर्शक तत्त्वे जाहिरातदारांनी केलेले पर्यावरणीय दावे विश्वसनीय, पडताळणीयोग्य आणि पारदर्शक आहेत याची खात्री करणे यासाठी आहेत.

महाराष्ट्रात 22 जानेवारीला सार्वजनिक सुट्टी जाहीर

- महाराष्ट्र सरकारने 22 जानेवारी 2024 रोजी सार्वजनिक सुट्टी जाहीर केली
- या विशेष दिवशी अयोध्येतील श्री रामजन्मभूमीवर बांधण्यात आलेल्या भव्य मंदिरात प्रभू राम विराजमान होणार असल्याने ही सुट्टी जाहीर झाली आहे.
- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या उपस्थितीत हा कार्यक्रम होणार आहे.

एनजीटीने तळवडे आगीच्या दुर्घटनेचा चार आठवड्यांत अहवाल मागवला आहे

- नवी दिल्ली येथील राष्ट्रीय हरित न्यायाधिकरणाच्या प्रधान खंडपीठाने स्वतःहून केलेल्या कारवाईत महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, पुणे जिल्हा दंडाधिकारी (जिल्हाधिकारी) आणि पिंपरी चिंचवड महापालिका आयुक्तांना तळवडे येथे गेल्या वर्षी चमचमत्या मेणबत्ती उत्पादन युनिटमध्ये लागलेल्या आगीच्या दुर्घटनेबाबत त्यांचे जबाब नोंदवण्याचे निर्देश दिले आहेत.
- युनिट आवश्यक पर्यावरणीय मंजूरीसह कार्यरत आहे का, पर्यावरणीय नियमांचे उल्लंघन केल्याबद्दल त्याच्यावर केलेली कारवाई आणि मृत पीडितांच्या कुटुंबीयांना तसेच जखमी पीडितांना देय देण्याचे तपशील हे प्रतिसादांमध्ये सूचित करणे आवश्यक आहे.

राज्य बातम्या

पंतप्रधानांनी कोचीमध्ये ₹4,000 कोटींच्या तीन प्रकल्पांचे अनावरण केले

- कोचीमध्ये तीन पायाभूत सुविधा प्रकल्पांचे पंतप्रधानांच्या हस्ते अनावरण करण्यात आले.
- त्यात कोचीन शिपयार्ड लिमिटेड (CSL) चे नवीन ड्राय डॉक आणि आंतरराष्ट्रीय जहाज दुरुस्ती सुविधा (ISRF) आणि पुथुवीपीन येथे इंडियन ऑइल कॉर्पोरेशन लिमिटेडचे एलपीजी आयात टर्मिनल समाविष्ट होते.

महत्त्वाचे मुद्दे

- देशातील सर्वात मोठ्या ड्राय डॉकसह नवीन प्रकल्प केरळ आणि देशाच्या दक्षिणेकडील भागांच्या विकासाला चालना देतील.

- नवीन ड्राय डॉक दुरुस्तीसाठी मोठ्या जहाजांना येथे गोदी करण्यास सक्षम करेल, परदेशी देशांवरील अवलंबित्व कमी करेल आणि त्यामुळे परकीय चलनाची बचत होईल.
- ISRF कोचीला दक्षिण आशियातील सर्वात मोठे जहाज-दुरुस्ती केंद्र बनवेल.

केरळमधील 13% जमीन भूस्खलनास असुरक्षित आहे

केरळच्या कृत्रिम बुद्धिमत्तेवर आधारित नकाशावरून असे दिसून आले आहे की 13% भूभाग भूस्खलनासाठी अत्यंत असुरक्षित आहे, जो या प्रदेशाला वेठीस धरणाऱ्या बहुआयामी संकटाचा भाग आहे.

- नकाशामध्ये इडुक्की, पलक्कड, मलप्पुरम, पठानमथिट्टा आणि वायनाड हे अतिसंवेदनशील प्रदेश दाखवले आहेत.
- भूस्खलनाच्या असुरक्षिततेला कारणीभूत ठरणान्या गंभीर घटकांमध्ये पहिल्या क्रमाच्या प्रवाहात अडथळा, रस्ता बांधणीसाठी अडचणी आणि जमिनीचा अवैज्ञानिक वापर यांचा समावेश होतो.
- कुफोसच्या आश्रयाने तयार करण्यात आलेला असुरक्षितता नकाशा हा पहिला एआय-आधारित लँडस्लिप संवेदनशीलता नकाशा आहे.

'जातीची जनगणना' घेणारे आंध्र हे दुसरे राज्य ठरले

- आंध्र प्रदेश सरकारने राज्यातील सर्व समुदायांची गणना करण्यासाठी त्यांची व्यापक जात जनगणना सुरू केली.
- या उपक्रमामुळे आंध्र प्रदेश हे जातिगणना घेणारे बिहारनंतर देशातील दुसरे राज्य ठरले आहे.

लडाखच्या सर्वात थंड प्रदेशावर उष्ण थंडीचा प्रभाव पडतो

- लडाखच्या थंड वाळवंटात आईस हॉकी आणि 105 किमी चादर ट्रेक सारख्या हिवाळी खेळांवर विलक्षण उबदार हिवाळ्याचा परिणाम झाला आहे.
- हे देशातील सर्वात थंड ठिकाण मानले जाते, जेथे किमान तापमान -40 अंश सेल्सिअसपर्यंत खाली येऊ शकते.
- लडाख हा एकमेव प्रदेश आहे जिथे बर्फ तयार होणे, बर्फ साचणे ही एक सामान्य घटना आहे.
- हे स्थानिकांना राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय कार्यक्रमांची तयारी करण्यास मदत करते.

आंतरराष्ट्रीय बातम्या

नरसंहार अधिवेशन

- अलीकडेच दक्षिण आफ्रिकेने गाझामध्ये चालू असलेल्या लष्करी मोहेमे दरम्यान नरसंहार करून **नरसंहाराच्या गुन्ह्याचा प्रतिबंध आणि शिक्षा, 1948 चे** उल्लंघन केल्याबाबत आंतरराष्ट्रीय न्यायालयाकडे इस्रायेल विरुद्ध दाद मागितली आहे.

बद्दल

- नरसंहार अधिवेशन, 1948, **संयुक्त राष्ट्र महासभेने स्वीकारलेला पहिला मानवाधिकार करार होता.**
- हे प्रामुख्याने 'पुन्हा कधीही' होलोकॉस्टसारख्या लोकांच्या सामूहिक हत्यांना परवानगी देण्याच्या वचनबद्धतेतून उद्भवले.
- दक्षिण आफ्रिकेचा खटला **कलम ११ वर आधारित आहे ज्यात म्हटले आहे की नरसंहार म्हणजे राष्ट्रीय, वांशिक किंवा धार्मिक गटाच्या सदस्यांना मारणे यासारखी कृत्ये;** गटाच्या सदस्यांना गंभीर शारीरिक आणि मानसिक हानी पोहोचवणे; आणि संपूर्ण किंवा अंशतः भौतिक विनाश घडवून आणण्यासाठी गणना केलेल्या जीवनाच्या समूह परिस्थितीवर जाणीवपूर्वक लादणे.
- गाझामध्ये पुरेशी मानवतावादी मदत रोखून, पाणी, अन्न, इंधन आणि वीज खंडित करून आणि गाझामधील पॅलेस्टिनींना आश्रय किंवा स्वच्छता प्रदान करण्यात अयशस्वी होऊन, त्याच्या 1.9 दशलक्ष अंतर्गत विस्थापितांसह इस्रायलवर गाझामध्ये **भूक, निर्जलीकरण आणि उपासमार घडवून आणल्याचा आरोपही केला आहे.**

भारताच्या काबिलने अर्जेन्टिनामध्ये पाच लिथियम ब्लॉक्स विकत घेतले

- भारताने अर्जेन्टिनामध्ये पाच लिथियम ब्लॉक्सचे संपादन करण्याची घोषणा केली.
- खनीज बिदेश इंडिया लिमिटेड (KABIL),** खाण मंत्रालयाच्या अंतर्गत कार्यरत, अर्जेन्टिनाच्या सरकारी मालकीच्या **Catamarca Minera Y Energética Sociedad Del Estado (CAMYEN)** सोबत **कॅटामार्का प्रांतात एक करार केला.**

महत्त्वाचे मुद्दे

- काबिल, ज्याने ब्लॉक्ससाठी एक्सप्लोरेशन आणि एक्सव्हलुझिव्हिटी अधिकार प्राप्त केले आहेत, ते पाच लिथियम ब्राइन ब्लॉक्सचा शोध आणि विकास सुमारे 15,703 हेक्टर क्षेत्रात सुरू करेल - **कोर्टाडेरा-I, कोर्टाडेरा-VII, कोर्टाडेरा-VIII, केटो-2022-01810132, आणि कोर्टाडेरा-VI.**

- काबिल कॅटामार्का येथे शाखा कार्यालय स्थापन करण्याच्या तयारीत होते, अधिकाऱ्यांनी बिझनेसलाइनला सांगितले की, प्रकल्पाची किंमत (विकास आणि शोधासाठी) सुमारे ₹ 200 कोटी आहे आणि ती पाच वर्षांच्या कालावधीत पसरली जाईल.

मुख्य तथ्य

भारताच्या लिथियमच्या गरजा, सुमारे ₹24,000 कोटींच्या आयातीद्वारे पूर्ण केल्या जातात, ज्याचा मोठा पुरवठा चीनमधून होतो. बऱ्याचदा 'पांढरे सोने' असे म्हटले जाणारे, लिथियम हे 'ग्रीन ट्रान्झिशन' ची गुरुकिल्ली आहे आणि याचा वापर ऊर्जा साठवण उपाय, मोबाईल फोनसाठी बॅटरी आणि EV मध्ये केला जातो.

कराराच्या बातम्या

भारत आणि सौदी अरेबियामध्ये संरक्षण संबंधांवर चर्चा

- भारत आणि सौदी अरेबिया यांनी **नौदल ते नौदलातील सहकार्य**, संयुक्त प्रशिक्षण आणि संरक्षण उत्पादनातील संयुक्त उपक्रमांच्या संधी वाढवण्याच्या मार्गावर चर्चा केली.
- परस्पर सामायिक हितसंबंध**, द्विपक्षीय संरक्षण सहकार्य, संरक्षण उत्पादन आणि तंत्रज्ञान सहकार्यातील संयुक्त उपक्रमांच्या संधी आणि संयुक्त लष्करी प्रशिक्षण या मुद्द्यांवर चर्चा झाली, दोन्ही देशांमधील मजबूत संबंधांची पुष्टी केली.

भारत, यूकेने दोन करारांवर स्वाक्षरी केली

- भारत आणि युनायटेड किंग्डम** यांनी द्विपक्षीय आंतरराष्ट्रीय कॅडेट एक्सचेंज प्रोग्रामसाठी **सामंजस्य करार (एमओयू)** आणि संशोधन आणि विकासामध्ये संरक्षण सहकार्यासाठी **लेटर ऑफ अरेंजमेंट (LoA)** वर स्वाक्षरी केली.
- संरक्षण संशोधन आणि विकास संस्था आणि यूकेच्या संरक्षण विज्ञान आणि तंत्रज्ञान प्रयोगशाळेमध्ये R&D वरील LoA वर स्वाक्षरी करण्यात आली.

योजना आणि समित्यांशी संबंधित बातम्या

पीएम-जनमन

- प्रधानमंत्री आवास योजना-ग्रामीण (PMAY-G)** अंतर्गत पक्क्या घरांसाठी निधीचा पहिला हप्ता एक लाख **विशेषतः असुरक्षित आदिवासी गट (PVTG)** लाभार्थी कुटुंबांना नुकत्याच सुरू केलेल्या पीएम-जनमन पॅकेजचा एक भाग म्हणून PVTG वस्त्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी पंतप्रधान ₹540 कोटी जारी करतील.

बद्दल

- पीएम जनमन ही एक सरकारी योजना आहे ज्याचा उद्देश आदिवासी समुदायांना मुख्य प्रवाहात आणणे आहे.
- ही योजना (केंद्रीय क्षेत्र आणि केंद्र प्रायोजित योजनांचा समावेश आहे) राज्य सरकारे आणि PVTG समुदायांच्या सहकार्याने आदिवासी व्यवहार मंत्रालयाद्वारे लागू केली जाईल.
- योजना PVTG ची वस्ती असलेल्या गावांमध्ये विद्यमान योजनांची अंमलबजावणी सुनिश्चित करून 9 लाइन मंत्रालयांद्वारे देखरेख केलेल्या 11 गंभीर हस्तक्षेपांवर लक्ष केंद्रित करेल.
- यामध्ये PM-AWAS योजनेअंतर्गत सुरक्षित घरे, स्वच्छ पिण्याच्या पाण्याची उपलब्धता, सुधारित आरोग्यसेवा, शिक्षण, पोषण, रस्ते आणि दूरसंचार कनेक्टिव्हिटी, तसेच शाश्वत उपजीविकेच्या संधी यासह विविध क्षेत्रांचा समावेश आहे.
- या योजनेत वन उत्पादनांच्या व्यापारासाठी वन धन विकास केंद्रांची स्थापना, 1 लाख घरांसाठी ऑफ-ग्रीड सौर ऊर्जा प्रणाली आणि सौर पथदिवे यांचा समावेश आहे.

छत्तीसगड सरकारने अयोध्या भेटीची योजना सुरू केली

- छत्तीसगडने आपल्या राम लल्ला दर्शन (अयोध्या धाम) योजनेला मंजुरी दिली आहे.
- या योजनेअंतर्गत राज्यातील 20,000 पात्र रहिवाशांना दरवर्षी तीर्थयात्रेसाठी पवित्र नगरीमध्ये नेले जाईल.

खेळ बातम्या

खेलो इंडिया युथ गेम्स

- चेन्नई येथील जवाहरलाल नेहरू स्टेडियमवर आयोजित 6व्या खेलो इंडिया युथ गेम्स 2023 च्या उद्घाटन समारंभासाठी पंतप्रधान प्रमुख पाहुणे असतील.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- खेलो इंडिया युथ गेम्स (KIYG) हे भारतातील वार्षिक राष्ट्रीय स्तरावरील बहुविद्याशाखीय तळागाळातील खेळ आहेत जे जानेवारी किंवा फेब्रुवारीमध्ये दोन श्रेणींसाठी, म्हणजे 17 वर्षाखालील शालेय विद्यार्थी आणि 21 वर्षाखालील महाविद्यालयीन विद्यार्थी आयोजित केले जातात.
- दरवर्षी सर्वोत्तम 1,000 मुलांना आंतरराष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धांसाठी तयार करण्यासाठी 8 वर्षांसाठी ₹ 5 लाखांची वार्षिक शिष्यवृत्ती दिली जाईल.

बद्दल:

- दक्षिण भारतात प्रथमच खेलो इंडिया युथ गेम्स होत आहेत.
- 19 ते 31 जानेवारी 2024 या कालावधीत चेन्नई, मदुराई, त्रिची आणि कोईम्बतूर या तमिळनाडूच्या चार शहरांमध्ये हे खेळ खेळले जातील.
- खेळांचे शुभंकर म्हणजे वीरा मंगई.
- राणी वेलू नचियार, जिला प्रेमाने वीरा मंगई म्हणून संबोधले जाते, ही एक भारतीय राणी होती जिने ब्रिटीश औपनिवेशिक राजवटीविरुद्ध युद्ध केले.
- शुभंकर भारतीय महिलांच्या शौर्याचे आणि आत्म्याचे प्रतीक आहे, स्त्री शक्तीच्या सामर्थ्याला मूर्त रूप देते.
- खेळांच्या लोगोमध्ये कवी थिरुवल्लुवर यांच्या आकृतीचा समावेश आहे.
- खेलो इंडिया युथ गेम्सच्या या आवृत्तीत 5600 हून अधिक खेळाडू सहभागी होणार आहेत, 15 ठिकाणी 13 दिवसांपर्यंत 26 क्रीडा शाखा, 275 हून अधिक स्पर्धात्मक कार्यक्रम आणि 1 डेमो स्पोर्ट चा समावेश असेल.
- 26 क्रीडा शाखांमध्ये पारंपारिक खेळ जसे की फुटबॉल, व्हॉलीबॉल, बॅडमिंटन इ. आणि कलारीपयट्टू, गटका, थांग ता, कबड्डी आणि योगासन यांसारख्या पारंपारिक खेळांचे वैविध्यपूर्ण मिश्रण आहे.
- खेलो इंडिया युथ गेम्सच्या इतिहासात प्रथमच तमिळनाडूचा पारंपारिक खेळ सिलांबम हा डेमो स्पोर्ट म्हणून सादर केला जात आहे.

संरक्षण बातम्या

आकाश क्षेपणास्त्र

- संरक्षण संशोधन आणि विकास संघटना (DRDO) ने ओडिशाच्या किनारपट्टीवरील एकात्मिक चाचणी श्रेणी (ITR), चांदीपूर येथून नवीन पिढीच्या आकाश पृष्ठभागावरून हवेत मारा करणाऱ्या क्षेपणास्त्राची (SAM) यशस्वी उड्डाण चाचणी केली.

बद्दल

- आकाश हे भारतातील पहिले स्वदेशी उत्पादित मध्यम श्रेणीचे SAM आहे जे अनेक दिशांमधून अनेक लक्ष्यांना व्यस्त ठेवू शकते आणि ते बॅटल टँक किंवा चाकांच्या ट्रकसारख्या मोबाइल प्लॅटफॉर्मवरून लॉन्च केले जाऊ शकते.
- यात जवळजवळ 90% मारण्याची शक्यता आहे.

- आकाश SAM चा विकास DRDO ने 1980 च्या दशकाच्या उत्तरार्धात एकात्मिक मार्गदर्शित क्षेपणास्त्र विकास कार्यक्रमाचा भाग म्हणून सुरू केला होता.
- ग्रुप मोड किंवा स्वायत्त मोडमध्ये ते एकाच वेळी अनेक लक्ष्यांना व्यस्त ठेवू शकते अशा प्रकारे हे अद्वितीय आहे.
- यात अंगभूत **इलेक्ट्रॉनिक काउंटर-काउंटर मेजर्स (ECCM)** वैशिष्ट्ये आहेत, याचा अर्थ असा आहे की त्यामध्ये ऑन-बोर्ड यंत्रणा आहे जी डिटेक्शन सिस्टमला फसवणाऱ्या इलेक्ट्रॉनिक प्रणालींचा सामना करू शकते.
- या क्षेपणास्त्राला **स्वदेशी विकसित 'राजेंद्र' नावाच्या रडारचा आधार** आहे.

संरक्षणमंत्र्यांच्या हस्ते सीमावर्ती भागातील 35 प्रकल्पांचे उद्घाटन

- बॉर्डर रोड ऑर्गनायझेशनने बांधलेल्या **29 पुलांच्या सहा रस्त्यांचे संरक्षण मंत्री राजनाथ सिंह यांच्या हस्ते उद्घाटन.**
- हा कार्यक्रम **ढाक नाल्यावरील 93 मीटर लांबीच्या ढाक ब्रिजवर आयोजित** करण्यात आला होता.
- जम्मू आणि काश्मीरमध्ये अकरा, लडाखमध्ये नऊ, अरुणाचल प्रदेशमध्ये आठ, उत्तराखंडमध्ये तीन, सिक्कीममध्ये दोन आणि मिझोराम आणि हिमाचल प्रदेशमध्ये प्रत्येकी एक प्रकल्प आहेत.

बॉर्डर रोड ऑर्गनायझेशन (BRO)

- ही **भारत सरकारच्या संरक्षण मंत्रालयाच्या मालकीची एक वैधानिक संस्था** आहे.
- BRO भारताच्या सीमावर्ती भागात आणि मैत्रीपूर्ण शेजारी देशांमध्ये **रस्त्यांचे जाळे विकसित आणि देखरेख** करते.
- यामध्ये 19 राज्ये आणि तीन केंद्रशासित प्रदेश (अंदमान आणि निकोबार बेटांसह) आणि अफगाणिस्तान, भूतान, म्यानमार, ताजिकिस्तान आणि श्रीलंका या शेजारील देशांमधील पायाभूत सुविधांच्या कामांचा समावेश आहे.

अहवाल व निर्देशक बातम्या

प्रतिजैविकांवर NCDC सर्वेक्षण

- NCDC सर्वेक्षणानुसार, **20 पैकी 13 रुग्णालयांमध्ये, 70% पेक्षा जास्त रुग्णांना प्रतिजैविकांचा किमान एक डोस** देण्यात आला.
- अहवालातील निष्कर्ष चिंताजनक आहेत कारण भारत हा अशा काही देशांपैकी एक आहे जिथे **प्रतिजैविक प्रतिरोधक क्षमता** लक्षणीय आहे.

- जेव्हा प्रतिजैविकांचा समावेश असलेल्या प्रतिजैविकांचा गैरवापर केला जातो किंवा जास्त लिहून दिला जातो तेव्हा असा प्रतिकार विकसित होतो.

मुख्य तथ्य

- डब्ल्यूएचओच्या मते, **2019 मध्ये 1.27 दशलक्ष जागतिक मृत्यूसाठी** प्रतिजैविक प्रतिकार थेट जबाबदार होता आणि **4.95 दशलक्ष मृत्यूंना कारणीभूत ठरला.**

NCDC बदल

- नॅशनल सेंटर फॉर डिजीज कंट्रोल (NCDC), पूर्वीची **नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ कम्युनिकेबल डिजीजेस (NICD)** ची स्थापना **1909 मध्ये कसौली (हिमाचल प्रदेश)** येथे सेंट्रल मलेरिया ब्यूरो म्हणून झाली.
- उदयोन्मुख आणि पुन्हा उदयास येणाऱ्या रोगांवर नियंत्रण ठेवण्याच्या मोठ्या आदेशासह 2009 मध्ये NICD चे रूपांतर **नॅशनल सेंटर फॉर डिजीज कंट्रोल (NCDC)** मध्ये झाले.
- **संसर्गजन्य रोगांचे प्रतिबंध आणि नियंत्रण** सुलभ करणारी रोगनिरीक्षणासाठी देशातील नोडल एजन्सी म्हणून काम करते.
- सार्वजनिक आरोग्य, प्रयोगशाळा विज्ञान आणि कीटकशास्त्रीय सेवांसाठी विशेष मनुष्यबळाला प्रशिक्षण देणारी ही राष्ट्रीय स्तरावरील संस्था आहे आणि विविध उपयोजित संशोधन उपक्रमांमध्ये गुंतलेली आहे.

बेरोजगारीवर ILO

- इंटरनॅशनल लेबर ऑर्गनायझेशन (ILO) च्या **'वर्ल्ड एम्प्लॉयमेंट अँड सोशल आउटलुक: ट्रेंड्स 2024'** अहवालानुसार
- 2024 मध्ये जागतिक बेरोजगारीचा दर वाढणार आहे, तर वाढती सामाजिक असमानता ही चिंतेची बाब आहे.
- बेरोजगारी आणि नोकऱ्यांमधील अंतर दोन्ही महामारीपूर्व पातळीच्या खाली घसरले आहे परंतु 2024 मध्ये जागतिक बेरोजगारी वाढेल.

CEEW चा पावसाच्या वाढीचा अभ्यास

- **कौन्सिल ऑन एनर्जी, एन्व्हायर्नमेंट अँड वॉटर (CEEW)** या संशोधन आणि धोरणविषयक थिंक टँकने लिहिलेल्या अभ्यासात 1982 ते 2022 या चार दशकांतील **उच्च-रिझोल्यूशन हवामानविषयक डेटाचे** विश्लेषण केले आहे, ज्याची नोंद भारतीय हवामानशास्त्र विभाग (IMD) द्वारे करण्यात आली आहे.
- त्यानुसार, **भारतातील 4,400 तहसील किंवा उपजिल्हांपैकी** अर्ध्याहून अधिक भागात पावसाचे प्रमाण वाढत आहे.

- 55% तालुक्यांमध्ये पावसात वाढ झाली आहे, तर सुमारे 11% तालुक्यांमध्ये घट झाली आहे.

मूलभूत गणिताच्या क्षमतेवर ASER अभ्यास

- शैक्षणिक स्थिती अहवाल (ASER) ने "बियॉड बेसिक्स" नावाचा अहवाल प्रसिद्ध केला.
- यामध्ये प्रथम या नागरी समाज संस्थेने 14 ते 18 वयोगटातील ग्रामीण विद्यार्थ्यांमध्ये केलेल्या सर्वेक्षणाचा समावेश होता.
- 26 राज्यांमधील 28 जिल्हांमध्ये आयोजित केलेल्या घरगुती सर्वेक्षणात 34,745 विद्यार्थ्यांच्या मूलभूत वाचन आणि अंकगणित क्षमतेचे मूल्यांकन करण्यात आले.
- यात विद्यार्थ्यांनी सक्रीय सहभाग घेतलेले उपक्रम, त्यांची मूलभूत आणि उपयोजित वाचन आणि गणित क्षमता आणि डिजिटल जागरूकता आणि कौशल्ये यावर चर्चा केली.

प्रमुख निष्कर्ष

- एकूणच, 14 ते 18 वयोगटातील 86.8% मुलांनी शैक्षणिक संस्थेत नोंदणी केली आहे. नावनोंदणीमध्ये लिंग अंतर कमी आहे, परंतु वयानुसार लक्षणीय फरक दृश्यमान आहे.
- नोंदणी न केलेल्या तरुणांची टक्केवारी 14 वर्षांच्या तरुणांसाठी 3.9% आहे आणि 18 वर्षांच्या मुलांसाठी 32.6% आहे
- या वयोगटातील बहुतेक लोक कला/मानवता शाखेत दाखल झाले होते.
- इयत्ता 11 किंवा उच्च वर्गात, निम्म्याहून अधिक विद्यार्थ्यांनी कला/मानवशास्त्र शाखेत (55.7%) नावनोंदणी केली आहे आणि मुलांपेक्षा (36.3%) मुलींना विज्ञान, तंत्रज्ञान, अभियांत्रिकी आणि गणित शाखेत (28.1%) प्रवेश मिळण्याची शक्यता कमी असते.
- अर्ध्याहून अधिक भागाकार (3-अंकी द्वारे 1-अंकी) समस्यांसह संघर्ष करतात. 14-18 वर्षे वयोगटातील केवळ 43.3% मुले अशा समस्या योग्यरित्या करू शकतात.

विज्ञान आणि तंत्रज्ञान बातम्या

मच्छिमारांसाठी इस्रोने आपल्या संकटाची सूचना देणारे यंत्र अपग्रेड केले आहे

- भारतीय अंतराळ संशोधन संस्था (ISRO) ने नौकांमधून आपत्कालीन संदेश पाठवण्यासाठी समुद्रातील मच्छिमारांसाठी प्रगत क्षमता असलेले

सुधारित संकट इशारा ट्रान्समीटर (DAT) विकसित केले आहे.

- DAT-SG मध्ये समुद्रातून संकटाचा इशारा सक्रिय करणाऱ्या मच्छिमारांना पोचपावती परत पाठवण्याची सुविधा आहे.
- संभाव्य मासेमारी क्षेत्रांची माहिती नियमित अंतराने DAT-SG वापरून मच्छिमारांना देखील प्रसारित केली जाते.

विविध बातम्या

भारतातील सर्वात जुने शहर

- पाच प्रमुख संस्था (भारतीय तंत्रज्ञान संस्था, खरगपूर, भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण (एएसआय), भौतिक संशोधन प्रयोगशाळा, जवाहरलाल नेहरू विद्यापीठ आणि डेक्कन कॉलेज) यांचा संयुक्त अभ्यास करण्यात आला.
- हडप्पा संस्कृतीचा नाश झाल्यानंतरही सध्याच्या गुजरातमधील वडनगरमध्ये सांस्कृतिक सातत्य असल्याचा पुरावा सापडला आहे, त्यामुळे "अंधकारमय युग" ही एक मिथक असण्याची शक्यता निर्माण झाली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- त्यांना मानवी वस्तीचे पुरावे सापडले जे 800 BCE च्या समकालीन आहे जे वैदिक काळाच्या शेवटी / बौद्ध महाजनपदांपूर्वी किंवा कुलीन प्रजासत्ताकांच्या समकालीन आहे.
- 3,000 वर्षांच्या कालावधीत वेगवेगळ्या राज्यांचा उदय आणि पतन आणि मध्य आशियाई योद्ध्यांनी भारतावर वारंवार केलेली आक्रमणे पाऊस किंवा दुष्काळ यांसारख्या हवामानातील गंभीर बदलांमुळे घडून आल्याचेही या अभ्यासातून सूचित होते.
- सिंधू संस्कृतीचा नाश आणि लोहयुगाचा उदय आणि गांधार, कोशल आणि अवंती सारख्या शहरांच्या दरम्यानचा काळ पुरातत्वशास्त्रज्ञांद्वारे अनेकदा अंधकारमय युग म्हणून चित्रित केला जातो.
- जर खरे असेल, तर ते गेल्या 5500 वर्षांपासून भारतात सांस्कृतिक सातत्य सुचवते आणि अंधकारमय युग हे एक मिथक असू शकते.

प्रभा अत्रे

- प्रख्यात शास्त्रीय गायिका आणि पद्मविभूषण विजेत्या प्रभा अत्रे यांचे निधन.

महत्त्वाचे मुद्दे

- त्यांचा जन्म सप्टेंबर 1932 मध्ये पुण्यात झाला
- त्यांनी **1990 मध्ये पद्मश्री, 2002 मध्ये पद्मभूषण आणि 2022 मध्ये पद्मविभूषण** पुरस्कार जिंकले आहेत.
- **किराणा घराण्याचे** प्रमुख सूत्रधार सुरेशबाबू माने यांच्याकडून त्यांनी शास्त्रीय संगीताचे प्रशिक्षण घेतले.
- ख्यालसाठी उस्ताद अमीर खान (इंदूर घराण्याचे संस्थापक) आणि ठुमरीसाठी बडे गुलाम अली खान (कसूर घराणे) यांच्या प्रभावाचा हवाला देत ख्याल, तराना, ठुमरी, दादरा, गझल आणि भजन अश्या, विविध शास्त्रीय शैलींमध्ये त्या तितक्याच निपुण होत्या.

पनामा कालवा

- पनामा कालव्यात पाण्याचा तुटवडा असून त्यामुळे शिपिंग क्षेत्राला अनेक समस्यांना तोंड द्यावे लागत आहे.

बद्दल

- पनामा कालवा हा पनामामधील **82 किमीचा कृत्रिम जलमार्ग** आहे, जो अटलांटिक आणि पॅसिफिक महासागरांना जोडतो आणि उत्तर आणि दक्षिण अमेरिकेला विभाजित करतो.
- हा जहाजांना केप हॉर्नच्या आसपासचा लांब आणि धोकादायक प्रवास टाळण्यास अनुमती देतो.
- **पनामा स्वतःच** उत्तर आणि दक्षिण अमेरिका दरम्यान **एक इस्थमस** (दोन मोठ्या भूभागांना जोडणारी एक अरुंद जमीन पट्टी) बनवते.
- हा सामुद्रधुनीपेक्षा वेगळा आहे, जो जिब्राल्टरच्या सामुद्रधुनीसारख्या मोठ्या पाण्याच्या सामुग्रीला जोडणारा अरुंद जलमार्ग आहे.

कुनो राष्ट्रीय उद्यान (KNP)

- आफ्रिकेतून आयात केलेल्या 20 च्या संचाचा आणखी एक चित्ता अलीकडेच मरण पावला.

कुनो नॅशनल पार्क (KNP) बद्दल:

- हे मध्य प्रदेशातील श्योपूर जिल्ह्यात आहे.
- हे विंध्य टेकड्यांजवळ वसलेले आहे.
- हे नाव **कुनो नदी (चंबळ नदीच्या मुख्य उपनद्यांपैकी एक)** च्या नावावरून पडले आहे जी या नॅशनल पार्क मधून जाते.
- सुरुवातीला वन्यजीव अभयारण्य म्हणून स्थापन करण्यात आले, 2018 मध्येच सरकारने त्याचा दर्जा राष्ट्रीय उद्यानात बदलला.
- कुनो नॅशनल पार्कची निवड **'भारतातील चित्ता परिचयासाठी कृती योजना'** अंतर्गत करण्यात आली.
- **झाडे:** कुनो हा प्रामुख्याने गवताळ प्रदेश आहे, जरी काही खडकाळ बाहेरील पिके येथे देखील आढळतात.

वनस्पती:

- कुनो नॅशनल पार्कच्या वनक्षेत्रात करधाई, सलाई आणि खैर वृक्षांचे वर्चस्व आहे, जे बहुतेक मिश्र जंगल आहे.
- उद्यानात एकूण 123 झाडांच्या प्रजाती, 71 झुडूप प्रजाती, 32 विदेशी आणि चढत्या प्रजाती आणि 34 बांबू आणि गवत प्रजाती आहेत.
- **प्राणी:** जंगलाच्या संरक्षित क्षेत्रामध्ये जंगलातील मांजर, भारतीय बिबट्या, आळशी अस्वल, भारतीय लांडगा, पट्टेदार हायना, गोल्डन जॅकल, बंगाल फॉक्स आणि ढोले आणि 120 हून अधिक पक्ष्यांच्या प्रजाती आहेत.

सिसलची पाने

- सॅनिटरी नॅपकिन्समध्ये कापूस, लाकडाचा लगदा आणि रासायनिक शोषकांची जागा घेणारी **अत्यंत शोषक सामग्री तयार करण्यासाठी** स्टॅनफर्ड विद्यापीठातील शास्त्रज्ञ **सीसलच्या पानांच्या** वापरावर संशोधन करत आहेत.

महत्त्वाचे मुद्दे

- सिसल-आधारित सामग्रीची शोषण क्षमता व्यावसायिक मासिक पाळीच्या पॅडपेक्षा जास्त असल्याचे नोंदवले जाते.
- संशोधकांनी विकसित केलेल्या पद्धतीमध्ये सिसलच्या पानांपासून **तंतू यांत्रिकरित्या वेगळे करण्यासाठी डेकोर्टिकेटर वापरणे** आणि तंतूंना सुशोभित करण्यासाठी दीमकांच्या हिंमतीने प्रेरित प्रक्रिया वापरणे समाविष्ट आहे.
- अभ्यासात असा दावा करण्यात आला आहे की या प्रक्रियेमध्ये कोणतेही प्रदूषक किंवा विषारी रसायने वापरली जात नाहीत आणि ती पर्यावरणीयदृष्ट्या टिकाऊ बनवून ती अल्प प्रमाणात आयोजित केली जाऊ शकते.

Adda247

Maharashtra ka mahapack

Live classes, Test series
Recorded videos, E-books

MPSC (राज्यसेवा) MPSC (संयुक्त) महाराष्ट्र पोलीस
तलाठी, वनरक्षक, कृषी विभाग महानगर पालिका नगर
परिषद, जिल्हा परिषद, SSC & ALL OTHER STATE
EXAM

